The Byelorussian Times

ЧАС

Двумоўны беларускі часапіс у З.Ш.А.

No. 2 | December 1975 | P.O. Box 141, Whitestone, N.Y. 11357 | Price 50¢

HELSINKI AGREEMENT

A SELL OUT OF THE CAPTIVE NATIONS

Last summer's Helsinki Agreement, signed by representatives of thirty-five nations, including the United States and the Soviet Union, has two principal parts: (1) humanitarian and (2) political.

Humanitarian provisions of the pact, which call for freer flow of people and ideas across national boundaries, were put to the test almost immediately on the Eastern side of the detente curtain. Violations of the Helsinki declatation by Moscow have been cited on several occasions, including Moscow's refusal to grant multiple-entry visas to Western journalists, Moscow's refusal to allow Soviet citizens to marry foreigners, and Moscow's refusal to let Sakharov leave the Soviet Union to receive his Nobel prize in Oslo. Furtheremore, West German president Walter Sheel recently again raised the issue of freer emigration of East Germans to West Germany, but again there was no response to this question.

Clearly all these cases, and there are more, are violations of the Helsinki declaration, but these violations are also violations which could have been predicted from beginning with 100% accuracy. Historically there has not been a single agreement made by Moscow which it has not violated. Traditionally, Moscow honors agreements only as long as they serve its purposes.

It is therefore, a great blunder that the Western signers of the pact made political concessions to Moscow in return for Moscow's promises of some humanitarian concessions which were predetermined to be violated from beginning.

Major part of the political agreement reached at Helsinki, is the recognition of the post-World War II frontiers and expanded Soviet sphere of influence in Europe. This is a major triumph of the Soviet foreign policy and no doubt will be hailed as a great success at the next February's gala Soviet Communist Party Congress.

Recognition of the present Soviet frontiers also means that the signers have capitulated to Moscow and have 'given' it all of the Captive Nations, disregarding numerous and continuous demands for freedom and independence that the Captive Nations as a whole, and individually, have been making ever since their enslavement by Moscow. It is now officially recognized by the West that the Captive Nations 'belong' to Moscow. It is true that the Helsinki pact is not legally binding on any nation, yet the moral and propoganda values of this pact are very great. Indeed, peoples of the Captive Nations may well feel now as that traveler in Dante's 'Inferno' who notes an inscription on the door to Hell: 'All who enter here lose all.'

President Ford signed the Helsinki pact for the United States and in so doing has demonstrated his double standard with regard to the Captive Nations. On one hand he has issued a Captive Nations Week Proclamation last July, supposedly demonstrating his support for the freedom and independence of all of the Captive Nations. On the other hand, just a short time later, he signed a document giving away the Captive Nations to their oppressor.

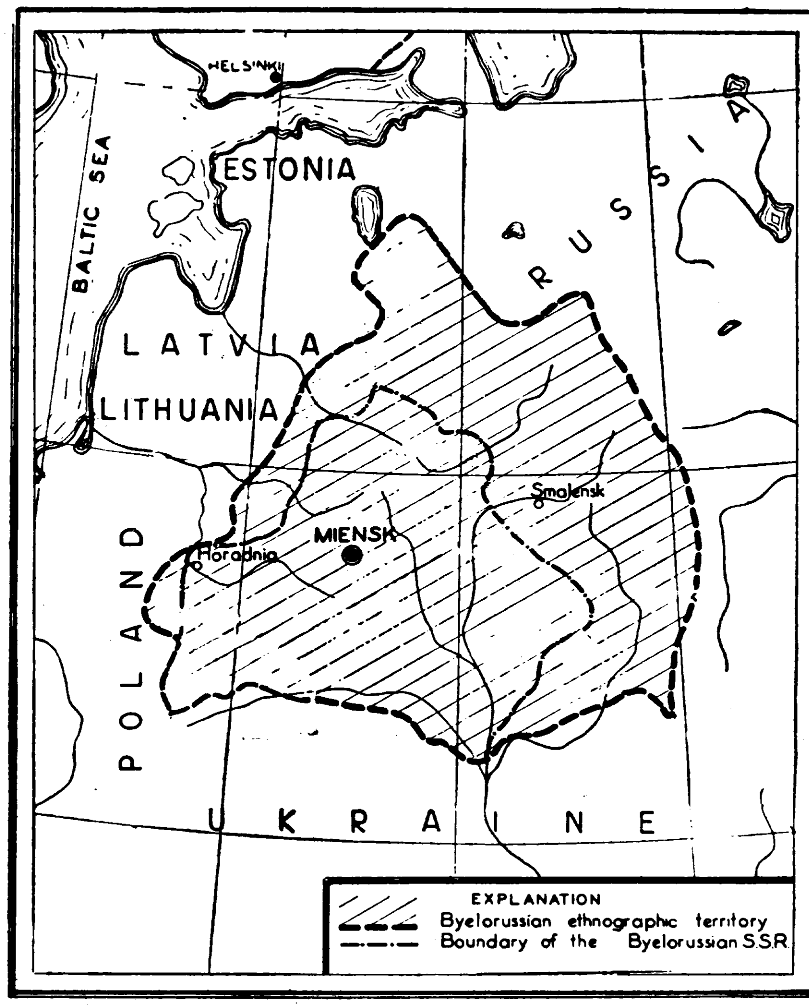
It may be that the President has come about to Henry Kissinger's way of thinking, namely that the Captive Nation's Week in the U.S. is just a part of the American folklore and is not to be taken seriously.

In any case, there are millions and millions of Americans who sincerely believe that President Ford has 'sold-out' the Captive Nations to the Soviets, and has sold-out the principles of self determination and democracy for the Captive Nations. Only a decisive action by the President can change this belief at this point.

NEED FOR A STATEMENT BY THE PRESIDENT ON ALL OF THE CAPTIVE NATIONS

It must also be mentioned that the Helsinki agreement contains a provision in its declaration of principles that no occupation or acquisition of territory in violation of international law will be recognized as legal. It is precisely because of this provision in the agreement, that, at the request of the Baltic representatives in the U.S., President Ford issued a statement that the U.S. will continue its policy of non-recognition of the incorporation of the Baltic States into the Soviet Union. The Baltic representatives are to be congratulated for obtaining this statement from the President. It took a big effort and a well coordinated letter writing campaign to achieve it. However, in the total picture, which is the only realistic approach to the problem of the Captive Nations, we are reminded that the Baltic States comprise only 5.6% of the Soviet Captive Nations population, and as such, the statement is no more than a gesture, and, coming after the President has journeyed to Helsinki and executed the 'great peace document of the generation', as some put it, amounts to hypocrisy, and can not repair the damage done.

continued on page 4



Map of Byelorussia and surrounding areas. Helsinki is on the upper left hand side. The map shows how the Soviets have dissected, trimmed and carved Byelorussian ethnographic territory. Even Smalensk, the original capital of the Byelorussian Soviet Socialist Republic (BSSR) is no longer part of the BSSR. Boundaries of the present BSSR are the boundaries which the Helsinki Conference 'approved' for Byelorussia; this also includes an approval of the illegal incorporation of Byelorussia into the Soviet Union.

DETENTE FAILS

It is well known that the policy of detente has been extremely detrimental to the cause of freedom for Byelorussia and other Captive Nations. It was a policy which simply ignored the Captive Nations and dealt with their oppressor, the Soviet Union, in a way as to strengthen it. Economically, this has been close to a 'bail-out' policy for the USSR. This has also been a policy which has cheated the American people politically and has deprived them of some of their wealth.

According to its principal author, Henry Kissinger, detente was to have been a technique for managing US relations with its chief adversary, the Soviet Union. It was implicitly asumed here that special management techniques were necessary to avoid war. However, there is no valid basis for this assumption, and it is commonly referred to as 'Dr. Kissinger's scare tactic'. Kremlin's ability to wage major war must be examined in view of the following facts:

The Soviets can't feed their people. They need scientific help. They need technological help. They need managerial help. You name it – they need it. Furtheremore, much of their energy is being spent in keeping the nations of the USSR and Eastern Europe under the Soviet heel, which alone puts Kremlin in a position of unstable equilibrium. The Soviets are chronically in real difficulty and are not likely to risk a major war which almost certainly would de-throne them.

In view of this, let us examine how the US has managed its relations with the Soviet Union under the policy of detente. First one must mention the Soviet grain deal of 1972; the US did the giving and the Soviets did the taking. In SALT I nuclear arms accord, the Soviets obtained a 3 to 2 advantage in the number of strategic missiles and an even greater advantage in their load carrying capacity. Fur-

continued on page 2

The Byelorussian Times
ЧАС
Двумоўны беларускі часапіс у ЗША
P.O. Box 141, Whitestone
New York 11357, U.S.A.
A Byelorussian Newspaper
Published six times a year
Publisher,
Dr. Roger Horoshko
Subscription $5 per year
„ЧАС"
Двумоўная
беларуская газэта
Выходзіць 6 разоў на год
Выдавец,
Др. Р. Гарошка
Падпіска 5 даляраў на год

National Centers of Grandlithuania (Byelorussia)

The geographic center of our land is Smalensk.

There were, however, several political centers, or capitals, depending on the particular period of our history.

The individual duchies of Grandlithuania had the following capitals:

Pskou – capital of the Republic of Pskou
Polatsak – capital of the Grand Duchy of Polatsak
Smalensk – capital of the Grand Duchy of Smalensk
Charnihau – capital of the Grand Duchy of Sever
Turau – capital of the Duchy of Turau-Pinsk
Auruch (formerly Uruch) – capital of the Duchy of Dzerau
Razan – capital of the Grand Duchy of Razan
Tsver – capital of the Grand Duchy of Tsver

The federated state of Grandlithuania, or the Grand Duchy of Lithuania (which included the above mentioned duchies) had two capitals. First, for a long time, Navahradak served as its capital. Later, and up to 1795 when Moscow conquered and annexed our free land, the capital was Vilna. The capital of the Byelorussian Soviet Socialist Republic is Miensk.

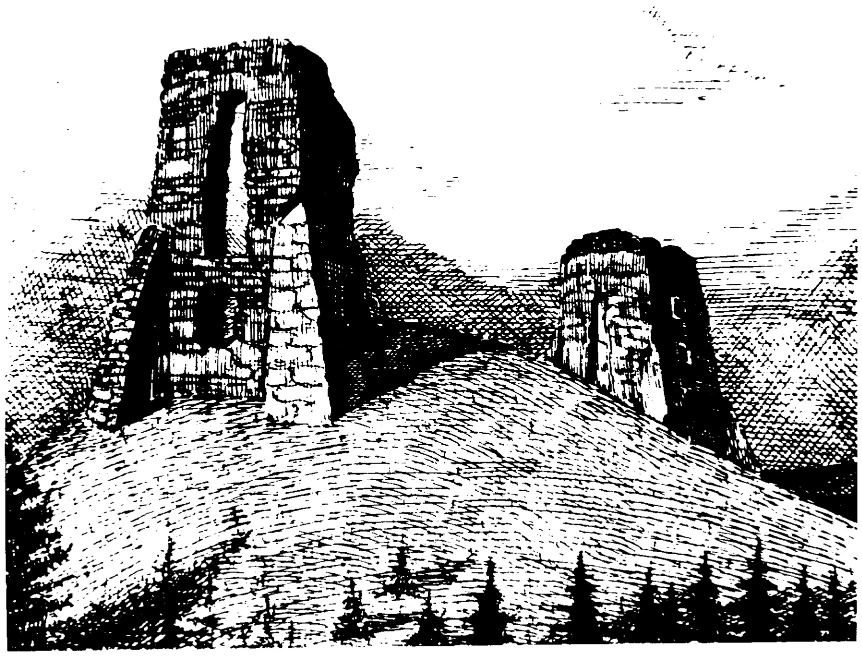
The forthcoming publication of the *History of Grandlithuania – Byelorussia* deals in detail with these duchies and their capitals.

In addition, there are other publications by Dr. J. Stankievich dealing with the language and territory of these duchies. For example: *The Dialect of Pskou*, Zapisy, Book 1, Munich. A monograph entitled *Soviet Falsification of Byelorussian History* (pp 21–87) deals with the language of the Grand Duchy of Razan as well as with its geographic area and ethnographic characteristics of its descendants. The territory and the language of the Duchy of Sever are covered in an article *Akanne – A Baltic Characteristic in the Language of Grandlithuania*, 1971.

It should also be mentioned that Russian literature incorrectly and unobjectively refers to the territory of Razan as *South-Great-Russian*.

Dr. J. Stankievich
(in English translation)

The next issue of *The Byelorussian Times* will include the first installment of the popular version of the *History of Grandlithuania* by Dr. J. Stankievich.



Ruins of a medieval fortress in Navahradak, the first capital of the Grand Duchy of Lithuania (Byelorussia).

Detente fails

continued from page 1

theremore, there is evidence before a Subcommittee of Congress of Soviet violations of the SALT I accord, and Secretary Kissinger, who presumably must be aware of them, refuses to testify before the investigating committee. In the joint Soviet - American space venture the Soviets derived all of the benefit. In other exchanges, they are getting the best of American science and technology. Then came the Helsinki agreement with its humanitarian provisions for a freer movement of people and ideas. The first test of this agreement was a complete failure when Moscow refused the noted Soviet physicist and dissident, Sakharov, a visa to Oslo to receive his Nobel Prize. One other item should be mentioned with respect to the spirit of detente. That is the extension of long term credits at favorable interest rates to the Soviet Union at the time when American business is in serious trouble and the City of New York has been on the brink of bankruptcy for months.

And what has the US gotten for its dogged determination not to endanger detente? Absolutely nothing, except a chance to subsidize Soviet military adventurism.

Surely there is a better way to manage Soviet-American relations. US should simply discard the last remnants of the one sided detente, take advantage of the Soviet agricultural problems, which in 1975 are three times greater than in 1972, press for humanitarian reforms, for political freedoms of the subjugated peoples, and for the national rights of the captive nations in the Soviet Union, as conditions for economic aid.

Furtheremore, there has never been a better time to bring up the issue of Byelorussian freedom in the United Nations of which Soviet Byelorussia is a member.

АБВЕСТКА

Дзякуючы зьменам лякальнай адміністрацыі стала магчымым праўнае афармленьне дзялак ў Бэлер-Менску. Асобы якія яшчэ не афармілі аканчальна куплі дзялак, зрабіце гэта як найхутчэй.

Др. Пётра Маркоўскі

Russian chauvinism in the Prison House of Nations

The Czarist Russia was once called the prison house of nations for it was an empire which had subjugated many different nations and ruled them with an iron fist. Throughout the empire only Russian language was permitted in all forms of public and religious institutions. Then in 1917 the Czarist regime was overthrown and in 1922 a new empire, the Soviet Union, was formed essentially on the same territory as its predecessor, and on the ashes of many newly formed Republics.

The new Soviet regime at first allowed some limited national freedoms to the subjugated nations, such as the use of the native language in government, schools and press. But as in Byelorussia, many of these freedoms were short lived. In the 1930's all leaders preaching Byelorussian nationalism were ruthlessly sought out, persecuted and liquidated. This was the era of the Stalin purges in which millions perished.

In the 1950's a period of moderation evolved as Khruschev played upon and encouraged nationalist divisions within the USSR for his own political advancement.

By 1958 Khruschev had abandoned his former policy in favor of a new policy of 'coming together' or merging of nations. From 1958 to the present the Soviet leadership has followed this policy of 'national rapprochement', a policy of forcible assimilation and of Russian chauvinism in the form of russification of the oppressed nations. This policy was first expressed in its full and complete form in the official program of the Communist Party of the Soviet Union in 1961. Advocating an 'increasingly closer rapprochement of nationalities', the program stated:

'The boundaries of the union republics within the USSR are increasingly losing their former significance..... Full-scale Communist construction signifies a new stage in the development of national relations in the USSR in which the nations will draw closer together and their complete unity will be achieved'.

This remains the official Soviet position today, and according to Brezh-

continued on page 4



Olga Korbut wants to be an actress

Byelorussian gymnast champion Olga Korbut wants to become an actress after retiring as a competitor.

Asked in an interview with the newspaper *Komsomolskaya Pravda* whether she planned to take up coaching after leaving competition, she said: 'Never, I dream of becoming an actress . . . I'd like to enter an Arts Theater drama school.'

Miss Korbut, 20, who won three gold medals and the hearts of millions of television viewers during the 1972 Munich Olympics, said 25 was the maximum age for a gymnast, indicating she planned to retire after the 1980 Olympics. She is a fourth-year student at a teacher-traning institute in her home town of Horadnia (Grodno) in Byelorussia.



Dr. Vladimir Seduro

Congratulations to Byelorussian writer and scholar of world reputation

Dr. Vladimir Seduro, Professor so of Modern Languages at the School of Humanities and Social Sciences of the Rensselaer Polytechnic Institute, is internationally prominent in the field of Dostoevski studies, and has made substantial contributions to the Slavic field of Humanities. Dr. Seduro Will be 65 on December 24, 1975, and on July 1, 1976, will become a Professor Emeritus. In recognition of his numerous publications and great contributions to literary scholarship, honorary degrees of Doctor of Humane Letters were conferred on Dr. Seduro by several American Universities. Dr. Seduro has been the recipient of several awards and distinctions, including a 'Certificate of Merit' awarded by the Dictionary of International Biography (London), The Community Leader of America Award, Diploma of Honour, Award medal by the International Who's WHO in Community Service, Men of Achievement Diploma. Recently Dr. Seduro has been selected by the Historical Preservations of America's Bicentennial Committee of the American Biographical Institute to appear in Notable Americans of the Bicentennial Era and was awarded the official Bicentennial Plaque. Dr. Seduro's biographical data have been published in such reference works as: 1) Dictionary of American Scholars, 2) Who's Who in American Education, 3) Who's Who in the East (1969), 4) Community Leader of America, 5) Dictionary of International Biography, 6) Men of Achievement, 7) International Scholars Directory, 8) The National Social Directory, 9) International Who's Who in Community Service, 10) Community Leaders and Noteworthy Americans, and 11) Notable Americans of the Bicentennial Era.

Dr. V. Seduro received a Bachelor's degree in Slavic Languages and Literature from the Byelorussian University in Minsk, a Master's degree from Leningrad University, and in 1941 his Doctorate in phililogical sciences at the Academy of Sciences in Minsk. From 1933 to 1935 his education had been interrupted by exile to Siberia as a Byelorussian national-democratic dissident. He served a three year term in Siberian and Baikal-Amur labor camps.

In, America, Dr. Seduro was engaged in post-doctoral studies and research at Columbia University, and has been a free-lance writer for Radio Liberty. The results of his research were published as books, the Dostoevski Study in the USSR, The Byelorussian Theatre and Drama, and Dostoevski in Russian Literary Criticism, 1846-1956. In 1975, Dr. Seduto published a 508page book in English: Dostoevski's Image in Russia Today.

Some of Dr. V. Seduro,s important contributions to Byelorussian Studies include the following books: Vierzig Jahre weissruthenischer Kultur unter den Sowjets, 1959, (in German), Dola Belaruskaye Kul'tury Pad Savietami, 1958, (in Byelorussian), and Smalenshchyna – Advechnaya Zyamla Belaruskaha Narodu, 1963, (in Byelorussian). Well known and popular is a book of Byelorussian stories: Na Berahokh Pad Sontzam by Uladzimer Hlybinny. A book, Na S'vyatoi Zyamli is the first description of the Holy Land in Byelorussian. About three hundred articles in Byelorussian, Russian, German, Ukrainian, French, and English were published by Dr. V. Seduro in periodicals.

Dr. Seduro lectured at many Colleges and Universities, including Middlebury College, The Institute of Critical Languages of Windham College, University of Illinois, and since 1959 at the Rensselaer Polytechnic Institute.

Renowned for his studies on Dostoevsli, Dr. V. Seduro was elected Vice-President of the North American Dostoevski Society and also an American Representative to the International Dostoevski Association. His participation and contributions to the International Dostoevski Symposiums and the 7–th Slavic Congress were properly appraised by scholars from many countries.

Dr. Seduro has recently completed another book, Dostoevski in World Theatre. This book is the result of more than twenty years of intensive study and research at the theatrical centers of Europe and North America into an area in which there has been little research, but which is important for the fruitful development of the study of modern theatre. In the book, Dr. Seduro reviews a hundred years of theatrical interpretations of Dostoevski's novels and summarizes the accumulated experience of the art of portrayal on stage of deep psychological crises, poignant spiritual dimensions, and tragic struggles of Dostoevski's heroes against those insoluble problems with which fate confronts them.

All these literary achievements by Dr. Seduro, as recorded in his books and publications, have become valuable reference sources to other Americans and contributed greatly to the dissemination of the Byelorussian reputation all over the world. His outstanding service to the Byelorussian and American communities, and his dedication to education and perfection of scholarship, greatly contribute to mankind and the Byelorussian cause.

The Chairman of Bicentennial Committee, J.T. Vickers, wrote to Dr. Seduro: 'Congratulations to you and your family for the high level of achievement you have attained, and we extend to you our best wishes for all your future endeavors.' Here we add friendly greetings from all of us.

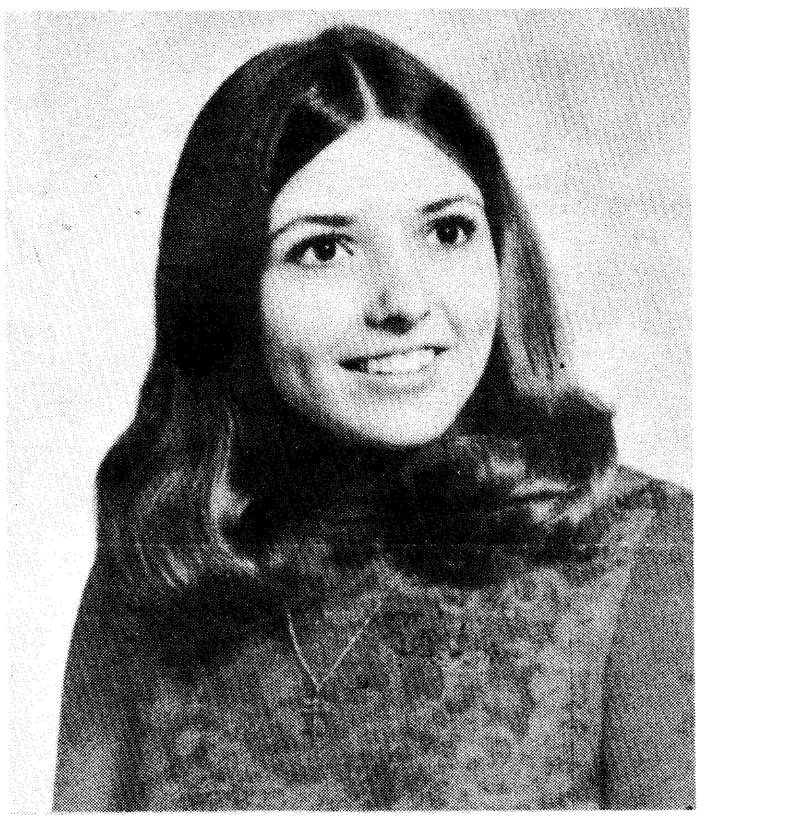
K. Z.

Laser research at the Byelorussian Academy of Science

In November 1975, 'Physics Today' (published by the American Institute of Physics) has reported that the laser research laboratory in the Physics Institute of the Byelorussian Academy of Science is the most active Soviet laboratory in the area of tunable dye lasers. Tunable dye lasers are important because of their wide tuning range and good characteristics in continuous operation. In 1966 the laboratory has developed a ruby-laser-pumped dye laser, independent of similar work by P.P. Sorokin in the U.S. and F.P. Schafer in Germany. Systematic studies of the amplifying properties of wide range of dyes are, reportedly, being carried out at Miensk.

'Physics Today' also notes that while Soviet laboratories, such as the one at Miensk, have at times initiated work in emerging areas, the main thrust eventually comes from the U.S. It appears that the American drive to find practical applications from any new investigation, and the thoroughness of research are absent in underequipped Soviet laboratories.

Maria E. Pleskacz



Detroit, Michigan

Maria E. Pleskacz, the youngest daughter of Mr. and Mrs. Basil Pleskacz, graduated with highest honors from the University of Michigan's College of Literature, Science and Arts on Dec. 14, 1975. She received two degrees in Microbiology and Zoology.

Maria began her studies at the University of Michigan in the Fall of 1972. Each academic year she made the Honor Roll at the university and in both 1974 and 1975 she was designated as James B. Angell Scholar, in recognition of her perfect scholastic record for five consecutive semesters. During her upperclassmen years she was engaged in a research project in the fields of microbiology and genetics under the direction of the weii-known professor, Rowland Davis.

At this time Maria is a member of the U. of M.'s Honors College, a member of Mortar Board (a National Honor Society for Women), and a member of Pi Beta Phi Sorority. She will be inducted into Pi Beta Kappa, the National Honor Society for College Graduates, during their ceremony in April. Maria has been the recipient of the L.S. and A. Merit Award, the Michigan Competitive Scholarship Award, and the U. of M. Regent's Award during her college years.

Maria was accepted to the University of Michigan's Medical School in September, 1975, and will continue her studies there beginning in August 1976.

The Byelorussians from Detroit and vicinity warmly congratulate Maria on her graduation and wish her continued success in her medical studies. At the same time they wish to express their sincere thanks for her active participation on behalf of the Byelorussian Youth, on numerous occasions of ethnic festivities and events in the City of Detroit. It should be especially remembered when Maria was elected Queen of the Ethnic Festival in Detroit in 1974. She proudly and with dignity represented the many different ethnic groups, especially her native Byelorussian, during the many ceremonies in presence of the Governor of Michigan, Mayor of the City of Detroit, and many thousands of people. During this celebration, she had the opportunity to enumerate the Byelorussian heritage in the U.S. and the great contributions Byelorussians have given to the American culture, customs and traditions.

The Byelorussians of Detroit and of the State of Michigan firmly believe that Maria will continue her work for the sake of a better understanding among the different ethnic groups and American people.

Lana Volpe



Archbishop Mikalay (left) and Maria Pleskacz (right) with the Governor of Michigan at an Ethnic Festival in Detroit

Helsinki sell out

continued from page 1

The above mentioned provision in the declaration of principles, is completely general, and if Mr. Ford wishes to make use of it, he should be equally general and fair in his statements. Just as the Baltic States, Byelorussia has proclaimed her independence in 1918. From 1918 to 1922 Byelorussia existed first as the Byelorussian Democratic Republic and later as the Byelorussian Soviet Socialist Republic, but in both cases Byelorussia was legally a sovereign state. Byelorussia's incorporation in 1922 into the Soviet Union was a forcible act and therefore is in violation of the international law as mentioned in the Helsinki agreement.

Therefore, in accordance with the provisions of the agreement which President Ford has signed in Helsinki, he has no logical alternative but to issue a statement that the U.S. does not recognize the incorporation of Byelorussia, and of all the other Soviet Captive Nations, into the USSR.

Without such, or similar, statement by the President, damaging cries of a 'sell-out' will continue, and reasonably so, and the Russians will be spreading the word that the U.S. now officially sanctions the borders of their empire.

U.S. CONGRESS TAKES THE FIRST STEP

BUT REMAINS SILENT ABOUT MOSCOW'S ILLEGAL ANNEXATION OF MOST OF THE CAPTIVE NATIONS

On Dec. 2, 1975, U.S. House of Representatives approved a House Resolution 864, expressing the sense of the House of Representatives that last sumer's Helsinki Conference did not change the long-standing policy of the United States on non-recognition of the forcible annexation of the Baltic States.

This resolution is a good step in the right direction, but it is not enough. After all, what good does it do for Congress to say, in effect, that it does not recognize the incorporation into the Soviet Union of a small fraction of the captive peoples while keeping silent about the rest. This is a timid approach to the issue of the Captive Nations, and as such, unworthy of the U.S. Congress. It is time for the Congress to squarely face this issue as it is, to pronounce its condemnation of Soviet occupation of ALL of the Captive Nations and to officially rescind its passive acquiescence to the Soviet annexation of Byelorussia, Georgia, Ukraine and other nations.

Russian chauvinism

IN THE PRISONHOUSE OF NATIONS

continued from page 2

nev: 'Party regards as impermissible any attempt whatsoever to hold back the process of drawing together of the nations, to obstruct it on any pretext, or artificially to enforce national isolation.'

In 1973 the Party journal 'Kommunist' declared that the Soviet Union is entering 'the stage of achieving complete unification' of nationalities. The same article pointed out that 'a single socialist nation is taking shape' in the Soviet Union.

It is not hard to see that such views are merely a cover for the russification of Soviet minority groups, and that the advocacy of 'national rapprochement' can only mean advocacy of national inequality and national priviledge, of russification and of national oppression.

The main ideological backing for this position appeared in the journal 'Voprosy Istoryi' in 1966–1967 under the discussion of the 'Concept of the Nation'. The journal attempts to redefine the nation in almost purely economic terms, and repudiates the traditional definition that a nation is an historically evolved stable community of people, formed on the basis of a common language, territory, economic life, psychological makeup, and common culture.

Concrete results of this Russian chauvinist line have been very evident. Seeking to hasten the 'merging of nations' Russians have dispersed members of smaller nations throughout the USSR. According to the 1970 Soviet census, over 13.4% of the Ukrainians, 14.6% of the Moldavians, and similar percentages of Byelorussians and others were moved out of their respective republics. Indeed, this kind of policy has led to stagnation in the population growth in some Soviet Republics and elimination of some of the smaller nationalities. With each new census the number of nationalities reported has declined. Thus, between the 1959 and 1970 censuses, the number of nationalities dropped from 126 to 119. The population of republics such as Latvian has remained completely stagnant, while that of the larger Byelorussian and Ukrainian Republics has shown some increase.

Along with forced emmigration of the minority nationalities, the Russians have carried out russification through large-scale immigration of ethnic Russians into minority areas, resulting, among other things, in increased discrimination in employment. As the Soviet leadership relies more and more on the use of 'experts' to stimulate the economy, these 'experts' are imported wherever needed, and invariably turn out to be Russians. Thus the economic development of the USSR is predicated on the perpetuation of national priviledge for the Russians.

Another area where the Russian chauvinist policy looms large is in education. Soviet children are indoctrinated with a russified series of distortions passed off as history and designed to deny the minority peoples their cultural heritage. This was indeed suggested by the Soviet publication 'Statistical Review', which in 1972 declared that 'the people of different nationalities regard Russian culture as their own'.

Of course, with respect to education, the rewriting of history is only a minor part of the Russian policy of national oppression. A more important point has been the declining status of the national language education, which is part and parcel of the Russian plan to institute Russian as the sole language for the Soviet Union. Brezhnev and his clique have stipulated that 'every citizen (of non-Russian nationality) should master this language'.

According to Professor Silver of the Florida State University, 'Despite the continued lack of systematic enrollment figures, highly reliable and convincing data have shown that enrollment in non-Russian schools has declined significantly during the 1960's, not only during Khruschev's term as the First Secretary, but also during the leadership of Brezhnev-Kosygin'. This decline is a direct result of Khruschev's educational 'reform' of 1959, which gave parents the formal right to choose the language they preferred for their children's schooling, however, this 'reform' has been directed at subjecting parents to coersion by local party officials. The aim of these changes clearly has been to speed up the russification of the oppressed nations.

While Russians themselves comprise only about one half of the population of the USSR, for them, to work for a rapid replacement of the national languages of the other half of the peoples of the USSR as part of a general policy of 'coming together of nations' certainly amounts to chauvinism and imperialism in no way different from that of the Czarist Russia. A prison house of nations under the Czars is still a prison house of nations under the new Soviet Czars.

„САЦЫЯЛІСТЫЧНАЕ СПАБОРНІЦТВА”

Эх работа, работа, ты - ударная!
Дзесяць грамаў на дзень -
благадарная.
(З „фальклёру” савецкага)

Хто з кім барукаецца? Хто з кім „сацспаборнічае”?... Хтось можа адказаць: –бальшавік сам з сабою. Гэта й да праўды блізка. Але дакладнейшы адказ на гэтае пытаньне: спаборніцтва - гэта адноўленая змадэрнізаваная форма ужо даўно аджытага прыгону. Нажаль, яшчэ й дагэтуль не малая колькасьць людзей вонках Савецкага Саюзу, і як ні дзіўна, навет з вышэйшай адукацыяй! - схільная верыць агітпропу, што усёгэта „заваёвы рабочага люду”. Там-жа, пад Саветамі, ці ў тым „Гулагу”, як трапна яго назвалі нарэшце, спаборніцтва-прыгон увайшло ў закон і лічыцца неабходным і няўнікнёным спосабам прыгону работніка да так званай „камуністычнай” працы. І як відаць з павучэньняў Леніна й захадаў цяперашняга агітпропу–камуністычнай, тут запраўды значыць–прыгоннай.

Скарочаная гісторыя спаборніцтва й праекцыя яго на будучыню пададзена (у бальшавіцкім сосе) у 9-м нумару часапісу „Полымя”, за месяц верасень (1974г.), пад загалоўкам „Спаборніцтва–творчасьць мас”, Аўтары–Яўген Калесьнік, Леанід Лыч. Як звычайна ў агітпропе, ужо й загаловак фальшывы, бо работа пад прымусам - ужо ня творчасьць.

Увайшло ўжо ў традыцыю агітпропу ўсякую агітацыю пачынаць ад Леніна, бо блізу й праўда, што ў бальшавізьме бяз Леніна нічога не адбылося з таго, што сталася. „Ленін указваў, што для пасьпяховага разьвіцьця спаборніцтва недастаткова толькі аб'ектыўных умоў, створаных сацыялістычным ладам (праўдзіва–ленінскім ладам; З–кі). Неабходна вялікая арганізатарская й выхаваўчая работа партыі, дзяржавы” - паўтараюць аўтары слова Леніна. „Наша задача цяпер, калі сацыялістычны ўрад ва ўладзе, - арганізаваць спаборніцтвы (Зноска: У.І.Ленін. Творы, т26, стар.367). І далей: „Геніяльнае прадбачаньне У.І.Леніна дазволіла ўгледзець у першых суботніках зародак камунізму. Падкрэсьліваючы гістарычнае значэньне камуністычных суботнікаў, ён лічыў, што яны зьяўляюцца пачаткам перавароту, „больш цяжкага, больш істотнага, больш карэннага, больш рашаючага, чым зьвяржэньне буржуазіі, бо гэта –перамога над уласнай коснасьцяй, разбэшчанасьцю,дробна-буржуазным эгаізмам, над гэтымі прывычкамі, якія праклятыя капіталізм пакінуў у спадчыну рабочаму класу й селяніну” (Зноска: У.І.Ленін, т.29, Творы, стар.379). Так, выразаць „буржуа-

Працяг на 6-й бачынцы

АРХІПАСТЫРСКАЕ КАЛЯДНАЕ ПАСЛАНЬНЕ
Дастойнаму Сьвятарству
і ўсім вернікам Народу Беларускага

...І нарадзіла Сына Свайго Першароднага, і спавіла Яго, і палажыла Яго ў ясьлі бо ня было ім месца ў гасподзе (Лук, 2–7).

Хрыстос Нарадзіўся!
Дарагія браты й сёстры!

У вялікай радасьці пасылаем Вам дабраслаўлёнае вітаньне з Найвялікшым Сьвятам Нараджэньня Хрыстовага – Сьвятам суцяшэньня, любові, надзеі на сьвятлейшую будучыню. Бо цяжка было-б жыць чалавеку на зямлі, каб гэтае надзеі ён ня меў. Хрыстос прынёс на зямлю Праўду Божую, Любоў, Міласэрдзе й Літасьць, супраць ілжы, гвалту, зла й чалавеканянавісьці.

Нараджэньне Хрыста „азарыла Сьвет Сьвятлом Розуму“, а сэрцы людзей добрае волі вялікаю радасьцю; і яны за ангеламі пяялі: „Слава на вышынях Богу, і на зямлі мір, між людзей дабраволеньне“. Гэтае Сьвятло Нябеснае – Збаўленная для нас Любоў Божая. Бо-ж Хрыстос абвесьціў, што ўсе людзі й народы роўныя прад Богам, усе яны-браты й сёстры. Дзеля гэтага яны не павінны гнобіць і ненавідзець, а павінны любіць адзін аднаго, памагаць узаемна адзін аднаму, чыніць дабро, а тады будзе радасьць і мір на зямлі. Хрыстос запавядаў роўнасьць братэрства, згоду, і роўна ў любові спатыкаў кожнага, хто ў веры зварачаўся да Яго, і кажнага ашчасьціў Ласкаю Сваёю.

Бог стварыў чалавека подля падабенства Свайго, адухатварыў яго, і даў яму волю кіравацца ў жыцьці сваім розумам. „І не паслаў Бог Сына Свайго ў Сьвет, каб судзіць Сьвет, але каб Сьвет быў выратаваны праз Яго (Ян, 3–17). Хрыстос прыйшоў да нас, як чалавек, каб нам паказаць, што асноваю жыцьця нашага ёсьць любоў, якая злучае нас з Богам, а таму толькі такое жыцьцё дае задаваленьне й запраўдную радасьць. І кажнага году Нараджэньне Хрыстовае прыпамінае нам Ягоную Навуку, кажны год Хрыстос адраджаецца ў сэрцы нашым, і падае надзею на сьвятлейшую будучыню. Запаветы Хрыста – Вера, Надзея, Любоў, ажыцьўляюць чалавека. Таму Сьвята Нараджэньня Хрыста так дарагое й радаснае для нас.

Часта ў жыцьці мы губляемся, трацім надзею, ня ведаем што рабіць, каб жыць добра, прыгожа, мудра, мець супакой і радасьць. Таму вось так добра нам ведаць, што Хрыстос дасканалы Раднік наш. Ён заўсёды ахвотна з любоўю павядзе нас, навучыць, пакажа шлях, парадзіць, абы толькі мы мелі веру й слухалі Ягонага Запавету.

І гэта добра ведаць нам усім, маладым і старым, бо-ж мы маем вялікія заданьні, як прад нашаю Сьв. Царквою, так і прад нашым цярпячым у няволі народам і прад сваёю Радзімаю. І як добра нам ведаць, што народжаны Хрыстос ня толькі стаўся Чалавекам, але ёсьць і Бог Усемагутны; Ён толькі можа даць нам раду й заўсёды гатовы памагчы нам, даць сілу для перамогі ўсякіх цяжкасьцяў. Пра гэта найлепш ведаў сьв. Апостал Павал, які пераэжыў шмат больш за нас няўзгодаў у часе пашырэньня навукі Хрыста. Аднак ён усё перамог і ў радасьці ўсклікнуў: „Усё магу ў Хрысьце, Хто ўзмацняе мяне.“ (Філ.. 4–13). Дзеля таго й нам радасна ведаць, што Хрыстос ня толькі нашая Рада, але й нашая Сіла! І гэтаю сілаю, калі толькі мы будзем годныя яе, і мы ўсё пераможам.

Радасьці нашага жыцьця на зямлі прамінаюць, найпрыгажэйшыя кветкі вянуць, уцехі маладосьці зьнікаюць, жыцьцёвыя сілы слабеюць, замiраюць. І толькі ў Хрысьце, Спасе нашым, мы маем Айца жыцьця вечнага. І толькі праз Яго мы на векі жывыя, подля Слова Яго – „Хто верыць у Сына, мае жыцьцё вечнае“. (Ян,3–36).

Нараджэньне Хрыста адбылося з волі Айца Нябеснага, каб усьведаміць людзей, што не зямное уладарства й сіла яго кіраўнікоў маюць вырашаючае значэньне, а толькі „Уладарства Яго не ад гэтага сьвету“ (Ян, 18–36), „бо Уладарства Божае ўнутры вас ёсьць“ (Лук.,17–21) – гэта значыць у сэрцах людзкіх. Таму Хрыстос у часе сваё кароткае зямное навукі рупна падрыхтоўваў людзей да Уладарства, паказваў дарогу да Яго, абяцаў дапамагчы тым, хто ўверыць у Яго.

Адчынім-жа й мы ў Сьвята Нараджэньня Хрыста свае сэрцы для Яго заклiку, ды йдзем да Уладарства Нябеснага й Жыцьця Вечнага паводля Ягоных Сьвятых Запаветаў.

Адкрыем сэрцы Нованароджанаму Збавіцелю нашаму. Няхай Сьвятло Зоркі Бэтлеэмскае зьяе ў іх, а мы адзінымі вуснамі й адзіным сэрцам з вялікаю любоўю да Яго прамовім: О Хрысьце Божа, Нованароджаны Збаўца наш! Сьвятло праўды, Дабра, Супакою, Ласкі й Міласэрдзя! Ты асьвятляеш і асьвячаеш кожнае стварэньне, кажную душу, якая прыходзіць на сьвет. Асьвяці шляхі й чыны нашыя, каб мы маглі выпаўняць сьветлую волю Тваю, каб мы ўсе працавалі для ўзмацненьня Твайго Уладарства Божага на зямлі, каб зьнікла зло, каб сьветлая радасьць напоўніла сэрцы ўсіх нас, на выгнаньні й нашых Братоў і Сёстраў на Бацькаўшчыне.

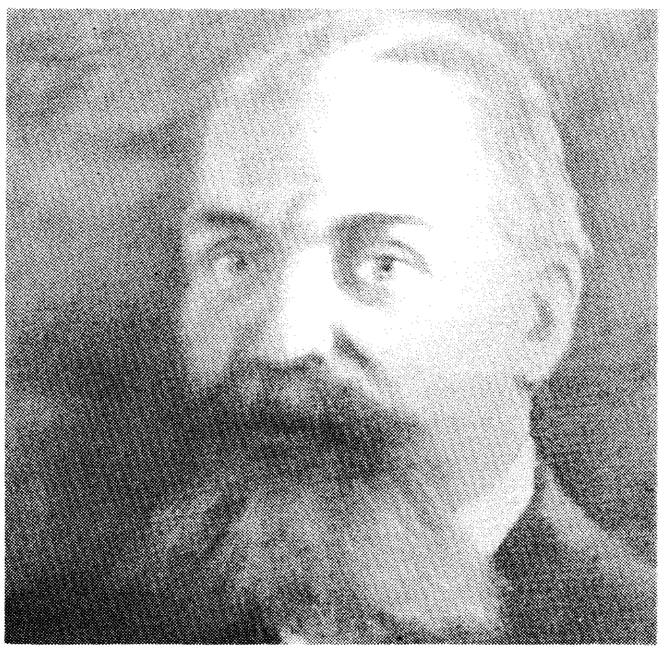
Радасна вітаем усіх з гэтым Вялікім Сьвятам Нараджэньня Хрыстовага й з Новым 1976 Годам! Няхай гэты год станецца для Вас крыніцаю духовага супакою, задаваленьня й радасьці.

Ласка й Супакой Госпада нашага Ісуса Хрыста, Любоў Бога Айца й Лучнасьць Сьвятога Духа няхай будзе з усімі Вамі, цяпер і заўсёды й павек вякоў. Амін.

З Ласкі Божае
+Пакорны ў Богу Мітрапаліт Андрэй
+Пакорны ў Богу Архіяпіскап Мікалай

Каляды, Лета Божага 1975 – га

ПЁТРА КРЭЧЭЎСКІ



КРЭЧЭЎСКІ Й НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ЙДЭЯ

Працяг з папярэдняга нумару.

М. Харашка

Традыцыі гэта – прадоўжаньне, трываньне, ўстойлівасьць або незьменнасьць мінулага. Аб традыцыях таксама можам гаварыць як аб спадчыне, якая перадаецца старэйшай гэнэрацыяй – малодшай, бацькамі – сваім дзецям, і г.д. Традыцыі маюць ня толькі матэрыяльнае значаньне (ў выпадку перадачы спадчыны сваім нашчадкам), але й духовыя, культурныя, гістарычныя й рэлігійна–царкоўныя вартасьці.

Традыцыі гэта–спадчына цэлых пакаленьняў. „Традыцыі для нас гэта–няпісаная беларуская гісторыя“ казаў Пётра Крэчэўскі. І, запраўды, ў традыцыях перахаваліся й парахоўваюцца неаценныя скарбы нашай мінуўшчыны.

Goethe аб значэньні традыцыяў казаў: „Што вы атрымалі ў спадчыне ад сваіх бацькоў, перахоўвайце й выкарыстоўвайце гэта.“

Пётра Крэчэўскі ўзьнёс беларускія традыцыі да вышыні „Нацыянальнай ідэі“ як вышэйшую вартасьць нашай гістарычнай спадчыны. Цэнтральным пунктам усех традыцый ёсьць 5-я Запаведзь: „Шануй бацьку свайго й матку сваю“. Беларусы з найвялікшай пашанай адносяцца да сваіх бацькоў, а таму й беларуская сямья ў сэнсе хрысьціянскай этыкі стаіць вельмі высака. Дзеці зьвертаюцца да сваіх бацькоў на „ВЫ“, слухаюць іх і гэткія суадносіны двух пакаленьняў усьцяж жывуць ў згодзе, традыцый папярэдніх гэнэрацый, гварантуючы стабільнасьць, нязьменнасьць і высокі маральна-этычны ўзровень беларускай сямы.

Ідэйнымі вытокамі сьветапагляду Пётры Крэчэўскага былі нацыянальныя традыцыі, фальклёр, антычная філязофія Івана Дамаскіна, асабліва спэцыяльныя разьдзелы ягонай працы: „Крыніца веды“, Платона (Рэспубліка й іншыя дыялёгі), Арыстоцеля, і іншых.

Дамінуючай часткай сьветапагляду Пётры Крэчэўскага былі сацыяльна-палітычныя й этэчна-маральныя аспэкты, якія сталіся пазьней асновао ягонай дзейнасьці.

Жывучы ў цэнтры чэскага нацыялізму ў Празе, які быў на працягу некалькіх стагодзьдзяў ў бязупынных войнах з нямецкім імпэрыялізмам і Сьвяшчэннай Рымскай Імпэрыяй (Гусіцкія войны) Пётра Крэчэўскі меў тут найлепшыя магчымасьці для вывучэньня розных нацыянальных праблемаў.

Нацыянальнасьць для П. Крэчэўскага была гістарычнай і палітычнай канцэпцыяй. „Толькі ў межах сувэрэннай сваей дзяржавы магчыма палітычнае, гаспадарчае й культурнае жыцьцё Беларускага народу“, гаварыў Пётра Крэчэўскі.

Далей будзе.

Чаму ЧАС?

На запытаньне Спадара Н.Б. ў справе назову газэты Рэдакцыйная Калегія ніжэй падае свае меркаваньні:

Згодна інтэрнацыянальнага слоўніка Webster-а час гэта перыяд трываньня, інтэрвал калі на працягу якога нешта робіцца, існуе, альбо знаходзіцца ў працэсе адносных зьменаў. Час ня ёсьць аб'ектыўнай рэальнасьцяй, а ёсьць канцэпцыяй створанай чалавекам для больш эфэктыўнага зарганізаваньня ягонай дзейнасьці.

Час таксама маець сымвалічнае значэньне; ён перахоўвае несьмяротныя вартасьці нашай гістарычнай спадчыны й адначасна сучаснасьці.

Час ёсьць спадарожнікам жыцьця кажнага чалавека ад ягонага народжаньня аж да самой сьмерці; час нарэшце ўпісвае на свае бачынкі гісторыю кажнага народу й гісторыю ўсіх людзкіх цывілізацыяў.

Час ёсьць акумуляцыйным фактарам: фактарам узросту, цягласьці й трываньня. Народы, якія ня маюць сваёй гісторыі, ня маюць сваёй будучыні.

Рэдакцыя

АНТЫТЭЗА КАМУНІЗМУ

У нямецкім часапісе „Der Spiegel" 29-га верасьня г.г. былі зьмешчаны выняткі з кнігі Андрэя Сахарава „О СТРАНЕ Й МІРЕ" („АБ КРАІНЕ Й СУСЬВЕТУ").

Андрэй Сахараў у сваёй кнізе спачатку падае прычыны занепаду савецкай эканомікі, а пазьней падае й праект рэформаў пры дастасаваньні каторых можна былоб палепшыць гаспадарчы стан Савецкай краіны Перадусім Андрэй Сахараў называе СССР „таталітарна-паліцыйнай" краінай, гдзе пануюць тэрор, беззаконьне, страх, несправядлівасьць, і ашуканства, а таму Маскве ў нічым і нельга верыць.

Паводле А. Сахарава, да цяперашняга эканамічнага стану прычыніліся абыякавасьць савецкага работніка да працы (ціхі байкот), і вельмі нізкая аплата работніка, а страйкаваць забаронена. Месячная пэнсыя работніка выносіць максімум 120 рублёў. Кожны працуючы маець два тыдні вакацыяў на год. Кожны год партыя вызначае некаторыя суботы й нядзелі „рабочымі". У гэтыя дні людзі павінны працаваць дарма, а іхнія заробкі йдуць на падтрымку замежных камуністычных партыяў.

Будаўніцтва ў СССР жылых дамоў, пастаўлена вельмі блага. Новыя дамы выкончваюцца з вялікімі дэфэктамі й не надаюцца да карыстаньня, а таму й адчуваецца вялікі недахоп кватэраў. Меншыя гарады зусім ня маюць каналізацыі. Места, асабліва меньшыя, блага забязпечваюцца прадуктамі.

Стан асьветы вельмі нізкі, асабліва ў пачатковых школах. Абслуга лекарская слабая. У шпіталях меньшых местаў хворыя часта ляжаць у карыдорах. Лекаў блізу няма. Навет шпіталі вялікіх местаў не маюць новых лекаў, а імпорт з іншых замежных краінаў забаронены. Вельмі многа ўжываецца алкаголю. Пьюць старыя й маладыя, а праз гэта пашыраецца бандытызм.

Пасьля крытыкі савецкай сыстэмы Сахараў прапануе правесьці поўную гаспадарчую рэформу, каторая магла-б палепшыць эканоміку СССР. Перадусім трэба зямлю перадаць ў прыватнае карыстаньне селянам, і даць ім дапамогу матэрыяльную для разьвіцьця сваёй гаспадаркі. Усі гатэлі, рэстараны, меньшыя прадпрыемствы й фабрыкі, за выняткам цяжкай прамысловасьці, павінны перайці ў прыватныя рукі. Ліквідацыя „псіхушак" і канцлягероў, амністыя для ўсіх зьняволеных. Дазволіць рабочым дамагацца палепшаньня абставін працы (ніводзін работнік Захаду ніколі не пагадзіўсяб працаваць у савецкіх умовінах). Кожнаму чалавеку даць права на свабоду думкі й перакананьня, дазволіць кожнаму жыць там, гдзе ён хоча, дазволіць на свабодны выязд замежы СССР. Даць права нацыянальным рэспублікам на самастойнае жыцьцё. Замяніць аднапартыйную сыстэму на многапартыйную й даць магчымасьць народу кантраляваць урад.

Вядома што рэформы якія прапануе Сахараў ніколі не будуць прынятыя камуністамі; сваёй сыстэмы яны ня зьменяць, а таму й людзі савецкія застануцца нявольнікамі й далей будуць жыць у нэндзы й голадзе.

Кожны дзень, праз радыё, урад стараецца пераканаць людзей, што толькі ў СССР, яны маюць найбольшую свабоду, найлепшыя й найбольш справядлівыя законы й шчасьлівае жыцьцё. Такія радыёперадачы Сахараў называе „дрэсіроўкай" якія даводзяць людзей да абсалютнай апатыі. Людзі дасканала разумеюць увесь фальш савецкай прапаганды, але каб жыць, маўчаць і выконваюць усі загады партыі.

Л. Загорскі

Нацыянальныя Цэнтры Вялікалітоўскія (Беларускія)

Цэнтрам географным, значыцца цэнтрам нашае зямлі ё Смаленск. Цэнтрамі палітычнымі, значыць сталіцамі, былі розныя месты нашыя залежна ад часу.

У васобных гаспадарствах вялікалітоаскіх былі наступныя сталіцы: *Пскоў* у рэспубліцы Вялікі Пскоў; *Полацак* у Вялікім Княстве Полацкім; *Смаленск* у Вялікім Княстве Смаленскім; *Чарнегаў* у Вялікім Княстве Северскім; *Тураў* у Княстве Тураўска-Пінскім; *Айруч* (званўся „*Уручы*" у старшым часе) у Княстве Дзераўскім; *Разань* у Княстве Вялікім Разанскім; *Цьвер* у Вялікім Княстве Цьверскім.

У Задзіночаным Гаспадарстве Вялікалітоўскім, якім было Вялікае Княства Літоўскае, наўперш ладны час сталіцаю быў Наўгарадок*, а пасьлей увесь час аж да 1795 г. (захоп Масквою нашага незалежнага гаспадарства) была Вільня. У Радзкай** Рэспубліцы Вялікалітоўскай (Беларускай) сталіцаб стаў Менск.

У „Нарысах Гісторыі Вялікалітвы-Беларусі" будзе шырака сказана праз (пра) менаваныя княствы й сталіцы іхнія.

Апрача таго, праз мову Пскоўшчыны напісана ў вартыкуле *Пскоўскі дыялект* Яна Станкевіча (*Запісы* мюнхенскага выданьня, кн. 1). Праз мову прасьцягу*** бытага**** Вялікага Княства Разанскага ладне напісана ў монаграфе Др. Яна Станкевіча *Савецкае хвальшаваньне гісторыі Беларусі* (бб 21–87); там троху ё праз прасьцяг і этнографная асаблівасьці патомкаў Разанцаў. Праз мову таго на прасьцягу а таксама прасьцягу паўночна-северскага ладне кажацца ў варт. Яна Станкевіча *Аканьне – балцкая рыса ў мове вялікалітоўскай* у зборніку на чэсьць проф. Шэвялёва, 1971 г.

Зацемлю, што ў літаратуры расійскай мовы бытага прасьцягу разанскага (яна цяпер зрусыфікавана, але засталося ў ёй шмат рысаў вялікалітоўскіх) завуць нарэччам „южнавелікорускім" – няправільна й тэндэнчна.

Я. С.

* Наўгарадок – Наваградак
** Радзкі – Савецкі
*** прасьцяг – прастор
**** быты – быўшы

У наступным нумару „ЧАСУ" пачне друкавацца *Нарыс гісторыі Вялікалітвы–Беларусі* Дра. Я. Станкевіча.

„Сацыялістычнае Спаборніцтва"

Працяг з 4-й бачынкі

зію" лягчэй, як потым змусіць рабочы люд да працы, як то кажуць – на дурніцу, гэта Ленін ведаў.

Цікава, як Ленін ацэньваў „рабочы клас", ад імя якога й нібы ў абарону якога ён выступаў: для яго гэта - гультаі, дурні, бэстыі; а пад дробнабуржуазным агаізмам і прывычкамі тымі „буржуазнымі" ён, відавочна, разумеў схільнасьць да ўласьніцтва й, магчыма, рэлігійнасьці. Вось гэта атэстацыя запраўды бэстыяльская, брудная й, бязумоўна, няпраўдзівая. Ленін ня быў наіўным ані дурным, але й ня так разумным, як хітра-ілжывы, а чалавечае сумленьне ў ім адсутнічала. Пручыся да ўлады, ён добра ўсьведамляў сабе, што ўстанаўляе не дыктатуру пралетарыяту, а дыктатуру *над пралетарыятам*, што работнік прамысловы й селянін, аголеныя дарэшты й пазбаўленыя волі й магчымасьці самім уладкоўваць сваё жыцьцё, ня будуць мець стымулу да працы, і што тыя „аб'ектыўныя ўмовы сацыялістычнага ладу", як ён казаў, –ня будуць спрыяльнымі ні для рабочага, ні для селяніна. Таму, каб умацаваць уладу сваю бальшавіцкую, пачаў дзеяць з хітрасьцю, ілжою і ўсьцяж гвалтам. І, як прынадай, усьцяж цешыў людзей, тою расьпіснаю камуністычнаю торбаю, у якой будзе „кожнаму паводля патрэбы". Да прыкладу: Ленінская праграма вымагала калгаснага землякарыстаньня, але ён абвесьціў падзел зямлі буйнейшых землаўласьнікаў, бо ведаў, што калі-б адразу ўзяўся за калгасы, у той-жа час яго спаролі-б з крамлёўскага седала. Работніка-ж прамысловага ён пачаў абхаджаць, як абхаджаюць часам каня на вольнай пашы, каб залажыць яму аброць на галаву й закілзаць, а тады ўжо садзіцца вярхом.

„Пачаўшыся з камуністычных суботнікаў у час грамдзянскай вайны ў 1919 годзе, - пішуць Калесьнік з Лычом – сацыялістычнае спаборніцтва ўзбагацілася такімі формамі, як ударныя брыгады й стаханаўскі рух у пэрыяд першых пяцігодак, самаадданыя гвардзейцы працы ў Вялікую Айчынную вайну, барацьба за дасягненьне найвышэйшай прадукцыйнасьці працы ў пасьляваенных гады, рух за камуністычныя адносіны да працы ў нашы дні". І ўсё гэта рабілася пад ціскам агітпропу й няспынным партыйным прымусам. І ня йшло яно так гладка, як паказваюць Калесьнік з Лычом: „Архіпелаг Гулаг" не паўстаў ні з таго ні з сяго, і насельнікі яго ня тыя „праклятыя капіталісты", а сам запраўды працоўны люд. І ўсьцяж прыймаліся зьверхнімі партыйнымі ўрадавымі ўстановамі прыгонныя пастановы *ўзмацняць і пашыраць* тое „спаборніцтва".

Паводля Калесьніка й Лыча выглядала-б, што БССР асабліва рвецца да таго „сацыялістычнага спаборніцтва".

З – кі

Працяг будзе ў наступным нумары.

ВЯСЕЛЫХ КАЛЯДАЎ

і

ШЧАСЬЛІВАГА НОВАГА ГОДУ

ўсім падпішчыкам, знаёмым і ўсім беларусам

жадае

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЭТЫ „ЧАС"

ДР. ВІТАЎТА ТУМАША

НАВУКОВАГА ДАСЬЛЕДНІКА ЭПОХІ БЕЛАРУСКАГА РЭНАСАНСУ–СКАРЫНІАДЫ, ПІСЬМЕНЬНІКА, ЖУРНАЛІСТАГА, аўтара шматлікіх навуковых артыкулаў і Галоўнага Рэдактара „Запісаў" вітае з 65-м годзьдзем Ягонага жыцьця й шчыра жадае Дастойнаму Юбіляру многа ўдачаў ў Ягонай далейшай працы.

Рэдакцыя газэты „ЧАС"

Прафэсара УЛАДЗІМІРА СЯДУРУ

БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕНЬНІКА Й ВЯДОМАГА НАВУКОЎЦА нагароджанага некулькімі ганаровымі дактаратамі за ВЫДАТНЫЯ АСЯГНЕНЬНІ Ў ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ Й НАВУКІ вітае з 65-м годзьдзем Ягонага жыцьця й 45-м лецьцем навуковай працы й шчыра жадае Дастойнаму Юбіляру даўгога жыцьця й многа посьпехаў ў Ягонай далейшай працы

Рэдакцыя газэты „ЧАС"

Дарагія Браты й Сёстры!

Дзеля таго, што не змагу адказаць усім асабіста на Калядныя й Навагоднія віншаваньні, раблю гэта праз газэту „ЧАС", ды шчыра дзякую ўсім хто віншаваў мяне, а з свайго боку жадаю Вам ды ўсім Беларусам шчасьця ў Новым Годзе.

Няхай з Божае ласкі Вефлеемская Зорка асьвятляе шлях да Вольнае Беларусі!

Каляды, 1975 г.
Таронта, Канада

Хрыстос Нарадзіўся!!
Архіяпіскап Мікалай

Kissinger must go

DERWINSKI CALLS FOR KISSINGER'S RESIGNATION

A deepening distrust of the Secretary of State Henry Kissinger's policy of detente has been growing for some time. Today, Congress generally is opposed to this policy. Most of the 45 million 'ethnic Americans' have been alienated by Dr. Kissinger when he was reported as telling Brezhnev that the annual observance of the Captive Nations Week in the U.S. is a mere folklore. Except for one instance of as yet untested Sinai accord, Kissinger's policy has been a complete failure. He has failed in South East Asia, in Cyprus and in Turkey, he has given the Soviets much in return for nothing with his detente policy, he has neglected South America, catered to Castro Cuba, and he has deliberetely misled the Congress about the situation in Angola so as 'not to endanger detente'. Kissinger still fails to realize that the Soviets have no interest in 'easing world tensions' and that they are using him and other gullible Westerners for their own purposes.

Congressman Edward Derwinski, a second-ranking Republican of the House International Relations Committee and Chairman of the National Republican Heritage Groups Council, has voiced publicly the views of most of us when he has called for the resignation of Dr. Kissinger.

Якуб Колас

ЖУРАЎЛІНЫ ВЫРАЙ

Крылаты вандраўнік, стары журавель,
Сяброў у дарогу тарапіць, —
Пад холадам моўкнуць прасторы зямель,
І стынуць утульныя топі.

З патайных зацішкаў, з бязьлюдных балот
Зьлятаюцца вольныя птахі.
На поўдзень, у вырай, імкне іх палёт
Пад ясным бяскроквавым дахам.

Зьвісае над імі бяздонны абшар,
Дзе сьвецяцца вечныя зоры,
Пад імі гуляе, бушуе пажар,
У цемры сьвідруе пячоры.

У блеску крывавым руіны тырчаць,
Як чорныя цені-манахі.
Крылатыя госьці пужліва крычаць,
Трывожацца вольныя птахі.

—Эй, чуеш? Спыніся, спыніся стары!
Ці тою вядзеш ты дарогай?
Глядзі — агнявыя там круцяць віры,
Іскрыстым падняўшыся стогам.

Ніколі на нашай дарозе раней
Такой ня бывала праявы,
І ночы, глянь, сталі цямней і страшней,
Патоптаны нівы і травы.

Жахаюць зарніцы агнёў на зямлі,
І сыплюцца дрэвы пад громам,
Бяз голек, як трупы, маячаць камлі, —
Спыніся, бо край невядомы.

—Ня бойцеся птахі! Наперад за мной! —
Стары журавель ім гукае:
—Вяду вас пуцінаю вернай адной,
Што Млечны мне шлях асьвятляе.



Якуб Колас

Ня мы, гэта людзі з дарогі сышлі,
Ня мы, а яны заблудзілі.
Разбойніку цесна заўжды на зямлі —
Старыя спрадвечныя былі.

Наперад, наперад у вырай, за мной,
Ды крыльлі ямчэй разгарнеце!
Свой кут прывітаем мы новай вясной —
Для вольных і воля на сьвеце.

І далей на поўдзень ляцяць жураўлі,
Над імі калышуцца зоры,
Пад імі — пажары, пакуты зямлі,
І гора, вялікае гора.

Лісты ў Рэдакцыю

Глыбока Паважаны Спадар Доктар!

Перад усім дазвольце выразіць Вам маё асабістае глыбокае прызнаньне па поваду выхаду ў сьвет першага нумару „Беларускага ЧАСУ". Запраўды, пад кажным поглядам як ідэйным так і эстэтычным, газэта стаіць на высокім узроўні й ўсе Беларусы павінны гардзіцца гэтым. Я думаю, што Вы будзеце й далей прадоўжваць гэтую справу. Хай Усемагутны Бог дапаможа Вам ў Вашай працы! Я глыбока пераконаны ў тым, што ўсе Беларусы з Мічыгану прыйдуць Вам з дапамогаю, як маральнаю так і фінансаваю.

Прыйміце запэўненьні праўдзівай пашаны да Вас.

Маг. Васіль Плескач

Вельмі Паважаны Спадар Рэдактар!

Вітаю! Гэткая газэта, як „Беларускі ЧАС" нам вельмі патрэбна! Яна, Газэта „ЧАС", узмацоўвае нашыя спадзяваньні сягодня й пашырае нашыя грамадзка-палітычныя пэрспэктывы на будучыню. Шчасьці Божа!

Др. Б. Рагуля

Паважаны Доктару Расьціславе Гарошка!

Шчыра вітаю выданьне Вашэцям „ЧАСУ". Зь вялізарнае бальшыні спраў народу нашага адныя застаюцца вонках увагі нашага друку, другім удзяляе ён мала свае ўвагі. Спадзяюся, што Ваша газэта імі займецца. Зычу Вам дасьпехаў. Працуйце й іншых гукайце да працы! Дарога Вашая ня будзе ўслана кветкамі, але, як вытрываеце на ёй, будзеце шчасьлівы з рэзультатаў свае дзеяльнасьці. З павагаю,

Др. Я. Станкевіч

Вельмі Паважаны Спадар Рэдактар!

Выхад новае беларускае газэты „Беларускі ЧАС" трэба шчыра павітаць. Асаблівую надзею трэба пакладаць на частку газэты ў ангельскай мове, бо яна можа стацца добрым інфарматарам аб беларускіх праблемах для тых, хто цікавіцца імі, але ня можа карыстацца з выходзячых газэтаў у нашай мове. Першы нумар зарэпрэзантаваў сябе добра, як з боку зьместу, як таксама з боку тэхнічнага афармленьня. Для выдаўца Д-ра Расьціслава Гарошкі газэта „ЧАС" зьяўляецца новым асягненьнем на ніве беларускае нацыянальнае працы, калі ўзяць пад ўвагу тое, што ён раней практычна з выдавецкай дзейнасьцю не спатыкаўся.

В. К.

Высокашаноўны Выдавец газэты, Др. Гарошка!

Віншую з выхадам даўночаканае газэты ў ангельскай і беларускай мовах. Патрэба ў ёй нагэтулькі насьпела, што зьяўленьне першага нумара было падобна зьяўленьню нацыянальнага вяшчуна з заклікам да новага гартаваньня сілаў змаганьня за сьветлае будучае нашае паняволенае бацькаўшчыны. Высака трымайце сьцяг, некалі ўзьняты ямчэ „Нашай Нівай" і праз гады нядолі высака пранесены лепшымі сынамі-змагарамі за волю. Цісну руку і зычу ўдачаў. Прашу лічыць мяне падпісчыкам на Вашу газэту. Дзякуй.

З глыбокай пашанай, Ваш
Др. В. Седуро

Enter your subsctiption to
THE BYELORUSSIAN TIMES
Fill out subscription form below and mail to the address indicated
Rates: $5.00 U.S. per year

THE BYELORUSSIAN TIMES
P.O. Box 141, Whitestone
New York 11357, U.S.A.

Please enter a subscription for:

Name (please print)

Address Apt./Rm.

City

State/Country ZIP/Postal Code

Subscription $5.00 U.S. per year
Make checks/money orders payable to THE BYELORUSSIAN TIMES

Угодкі Слуцкага Паўстаньня

Ў ДЭТРОЙЦЕ

7-га сьнежня 1975-га г. Аддзел БАЗА ў Дэтроіт Міч. урачыста адзначыў угодкі Слуцкага Збройнага Чыну ў салі Парафіі Св. Духа Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў Іст Дэтроіт.

З гэтай нагоды Яго Высокапрэасьвяшчэнства Архіяпіскап Мікалай у сваім казаньні ўспомніў Дзень Лістапада й заклікаў усіх прысутных ахвярна працаваць на ніве беларускай справы й прдоўжваць змаганьне тых паўстанцаў, якія ахвяравалі сваё жыцьцё каб „не памерла” Бацькаўшчына Беларусь.

Пасьля Богаслужбы Уладыка Мікалай адслужыў Паніхіду за усіх Гэрояў, якія ў трагічныя хвіліны нашай гісторыі да апошняга ўздыханьня свайго жыцьця не здалі сваіх штандараў.

У часе Богаслужбы й Паніхіды вельмі прыгожа сьпеваў царкоўны хор: цудоўныя рэлігійныя й жалобныя напевы гарманізавалі з павагаю мамэнту. Па заканчэньні Паніхіды ўсе прысутныя сабраліся ў царкоўнай салі, каб належна ўшанаваць гэтую гадавіну. Старшыня беларускіх Вэтэранаў Сп. Др. Ю. Сажыц у сваёй прамове на тэму Слуцкага Паўстаньня падкрэсьліў яго значэньне ў гісторыі беларускага змаганьня й ягоны вялікі маральны й выхаваўчы ўплыў на пакаленьне якое, узгадаванае ў традыцыі вечна памятнага Лістапада, прыйшло на зьмену тым, што аддалі сваё жыцьцё за сьвятыя ідэалы Беларусі.

Лістападовыя лісьцё пкрыла раскіданыя магілы тысячаў вядомых і невядомых Гэрояў-Беларусаў, а памяць аб іх вечна будзе жыць у нашых сэрцах і думках, у жалобных напевах Паніхідаў і ў сэрцах тых, што сягодня схіляюць галовы перад вялікім чынам Барацьбітоў за волю свайго народу.

В. П.

Ў НЮ ЕРКУ

23-га лістапада г.г. Беларусы Ню Ерку урачыста адзначылі ўгодкі Слуцкага Паўстаньня.

Пасьля Літургіі й Паніхіды ў Саборы Св. Кірылы Тураўскага Прат. а. Васіль Кэндыш сказаў глыбока прачуленае слова на тэму змаганьня Случчакоў за вызваленьне ўсяго беларускага народу ды выказаў веру, што з Божай дапамогай беларускі Народ пераможа ўсіх акупантаў, ды потым будзе гаспадаром на сваёй зямельцы.

Пасьля кароткага перапынку, ў царкоўнай салі адбылася урачыстая Акадэмія прысьвечаная трагічным падзеям вызваленчых войнаў 1920-1922 гадоў.

Рэфэрат на тэму Слуцкага Паўстаньня прачытаў Сп. Маг. Мікола Кунцэвіч, Старшыня Акруговай Управы БАЗА ў Ню Ерку. У сваім дакладзе Сп. Кунцэвіч нарысаваў абраз змаганьня Случчакоў з ворагам і падаў прычыны чаму Слуцкае Паўстаньне ня было закончана перамогаю.

Пасьля дакладаў вельмі прыгожа сьпеваў царкоўны хор пад кіраўніцтвам Сп. М. Тулейкі. Рэшта акадэміі была выканана вучнямі суботняй беларускай школы.

Ў ТАРОТО

Ужо ўвайшло ў замацаваны звычай, што раскіданыя па ўсім сьвеце беларусы з году ў год адзначаюць 27-га Лістапада, ня толькі як Слуцкі Бой, але як дзень Гэрояў Беларусі; ў гэты векапомны дзень мы схіляем свае галовы ў пашане вялікіх дзеяў слаўных Случчакоў-гэрояў, якія памерлі ў бітвах за свой народ.

У гэтым годзе, згодна дамоўленасьці з Б.Н.А., урачыстая акадэмія адбылася ў Торонто 30-га лістапада 1975-га г. ў храме Беларускай Парафіі Сьв. Ефрасіньні Полацкай, Грэцкай Праваслаўнай Царквы.

Паніхіды па загінуўшых змагарох за Незалежную Беларусь служылі: Вельмі Дастойны Уладыка Мікалай ў царкве Сьв. Кірылы Тураўскага БАПЦ, а а. Вялікі ў царкве Беларускай Парафіі Сьв. Ефрасіньні Полацкай, Грэцкай Праваслаўнай Царквы.

М. Грыбок

Слова Ўладыкі Мікалая з нагоды дня Гэрояў друкуецца ніжэй.

Пропаведзь на Нядзелю 30 лістапада, 1975 г., у Таронце й 7 сьнежня, 1975 г., у Дэтройце

Мінаець год за годам у вечнасьць, пакідаючы адбіткі сьлядоў гістарычных падзеяў, – а між імі лістапад за лістападам. Штогод пакрываецца зямелька залатою дзяружкай лісьцяў, і, гэтак ахоўваюцца не пазначаныя ў лесе, пад кустом, пры дарозе ці ў чыстым полі бязьлічоныя магілы бязіменных змагароў, а сьцюдзёны вецер пяе ім мэлёдыю малітвы на супакой.

І вось, адзін год аставіў глыбака выраты сьлед для гісторыі, калі беларускі народ выступіў супраць бязбожнае навалы ў абароне сваіх сьвятых агульна-людзкіх правоў. І ў гэты дзень, год у год, 27 Лістапада, уваскрасаюць Гэрої Беларусі, выходзяць з магілаў, і пяюць нам гімн самапасьвяты. Якраз яны прыпамінаюць нам і чынам сваім выказваюць Хрыстовы запавет: „ніхто ня мае большае любві за тую, як хто жыцьцё сваё аддасьць за другаў сваіх” (Ян 15:13).

Аддаць сваё жыцьцё за другаў сваіх ёсьць вялікай ахвярай і памірацць за другаў ёсьць згоднае з навукай Хрыста й законам Божым.

Згодна свайёй натуры й закону Божага маці, маючы вялікую любоў да свайго дзіцяці, ахвяроўвае сваё жыцьцё каб жыло еййае дзіця. Нават страшна падумаць, якою мераю ёсьць магчымым зьмерыць тую веліч любві і ахвярнасьці беларускіх жанчын: жонаў і сёстраў, якія пасылаючы ў бой за свабоду Беларусі сваіх сыноў, мужоў і братоў, вышылі на штандарах вечнапомныя словы: „Вы йдзеце паміраць, каб жыла Бацькаўшчына”. Беларускія жанчыны ахвяравалі больш чым жыцьцё сваё й гэтай веліччы няма меры.

Толькі веруючыя ў Бога й любячыя свой народ асобы здольныя да самапасьвяты й самаадданасьці за сваю радзіму й сваю бацькаўшчыну. Сам Бог загадвае нам: „Ня мсьціся й ня мей злосьці на сыноў народу свайго” (3 М. 19:18).

Той хто любіць свой народ, заўжды гатовы абараняць народ свой, і ён паважае іншыя народы, бо: „тут няма розьніцы між Юдэям і Грэкам” (Рым. 10:12). Бог аднолькавы да ўсіх народаў і нікому ня дадзена права панаваць над імі.

І мы, дарагія браты й сёстры, схілім галовы свае прад пасадам Бога Ўсевышняга ды падлічым, кажны з нас асобна, сваё сумленьне й параўнаем свой уклад для народу свайго з самаахвярай і самапасьвятай тых нашых братоў і сёстраў, якія загінулі на полі бою, замучаныя ў турмах, голадам замораныя на ссылцы марознай. Яны аддалі жыцьцё сваё, каб жыла Бацькаўшчына нашая – сьвятая Беларусь. Прыпомні друга свайго йдучага побач цябе, якога куля пранізала й ты чуў ягоны стогн. Прыпомні друга свайго, якога бязбожнікі ўкінулі ў тваю камэру ўжо пабітага й акрываўленага й ён еньчыў ад болю. Прыпомні друга свайго, які голадам замораны сканаў на тваіх вачох пры цяжкой непасільнай працы на марознай ссылцы Поўначы.

Яшчэ адзін год праходзіць: мінуў лістапад і зноў залатое лісьцё пакрыла магілы змагароў. А мы, тут сабраўшыся ў сьвятым храме Божым, урачыста ўзьнясём свае малітвы да Ўсемагутнага Бога за іхныя душы, каб Ён асяліў іх там, дзе праведнікі супачываюць. Амін.

Архіяпіскап Мікалай



Дзеці, ўдзельнікі Акадэміі Слуцкага Паўстаньня ў Ню Ерку. Ніна Заморская, Павал Рамано, Францішак Бартуль, Мікола Рамано, і Таня Заморская

Дзень Удзячнасьці ў Кліўлендзе

Парафія Жыравіцкае Божае Маці ў Кліўлендзе штогод ад заснаваньня парафіі адзначае „Дзень Удзячнасьці”. У гэтым годзе, каб сьвяткаваньне было больш урачыстым, пастаноўлена было адзначыць „Дзень Удзячнасьці” у нядзелю 23–га лістапада.

А гадзіне 10–й раніцы ў Катэдральным Саборы Жыравіцкае Божае Маці была адпраўлена сьв. Літургія й Малебен удзячнасьці, які папярэджаны быў казаньнем Уладыкі Мітрапаліта Андрэя на тэму дня. Уладыка сказаў: „Амэрыканскія традыцыі ладжаньня „Дня Удзячнасьці”, запачаткаваныя ангельскімі Пільгрымамі ў 1620 – 21 гадох моцна напамінаюць нам радасныя навіны аднаўленьня й разбудовы нашай Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы на Чужыне. Адначасна й прыпамінаюцца нам у гэты слаўны дзень „Удзячнасьці” і сумныя навіны – гэта даўгі пэрыяд рэлігійных войнаў у Вялікім Княстве Літоўскім, у выніку якіх паўстаў занепад Наваградзкай Мітраполіі й блізу поўная ліквідацыя Праваслаўнай Царквы й паслабленьне моцы, а пасьля й поўны занепад, нашае старое радзімы Вялікага Княства Літоўскага. Таму, мае дарагія парафіяне, будзьце моцнымі ў сваёй веры й узгадоўвайце ў веры бацькоў дзяцей сваіх, а Ўсемагутны Бог дапаможа Вам.”

Пасьля Малебна ўсе перайшлі ў царкоўную салю, каб спажыць прыгатаваны абед з традыцыйнымі амэрыканскімі патравамі.